

ДРЕСИРУВАННЯ СОБАК ІЗ РІЗНИМИ ТИПАМИ ВІД ДЛЯ ЗАХИСНО-ВАРТОВОЇ, ПОШУКОВОЇ ТА КОНВОЙНОЇ СЛУЖБИ

Гончарова І.І.

кандидат с.-г. наук, доцент кафедри генетики,
розведення та селекційних технологій в тваринництві
Державний біотехнологічний університет, м. Харків

У даний час, незважаючи на бурхливий розвиток техніки, службові собаки знаходять саме широке застосування в багатьох галузях діяльності людини: в прикордонній службі для посилення охорони державного кордону, в збройних силах, органах внутрішніх справ, митної служби.

Методика і техніка дресирування собак є одним з найважливіших предметів спеціальної підготовки фахівців-кінологів. Вона озброює учнів науково-обґрунтованою методикою дресирування собак. В ній розглядається конкретна методика і техніка виконання прийомів з опрацювання у собак кожного умовного рефлексу окремо і декількох навичок в сукупності з урахуванням їх взаємного зв'язку, умов навколишнього середовища і цілого комплексу інших факторів, що впливають на роботу собаки. Глибоке знання всіх питань методики і техніки дресирування – найважливіша умова успішної підготовки собак.

Слово дресирування походить від французького слова «dresser», що в перекладі означає «навчати тварину».

Дресирування собак може бути загальне і спеціальне. І кожна з них включає в себе відпрацювання певного комплексу прийомів дресирування і має свої конкретні цілі.

У процесі загального дресирування закладаються основи для подальшої підготовки собак до спеціальній службі, вдосконалюється контакт дресирувальника з собакою, дресирувальники набувають навички управління

собакою, вивчають особливості її поведінки, визначають переважну реакцію собаки.

Спеціальне дресирування має на меті виробити у собаки навички, необхідні для її використання за певним видом служби

Для дресирування в захисно-вартову, пошукову і конвойну службу відбирають собак фізично сильних, з міцною нервовою системою, що не бояться пострілів і злісних. Сутність індивідуального підходу при дресируванні полягає у встановленні придатності собак до тієї чи іншої служби, вибірці методів і способів застосування подразників, у визначенні конкретної методики і техніки відпрацювання прийомів дресирування з урахуванням типу ВНД, переважної реакції поведінки, віку, статі, умов виховання та ступеня підготовленості собак.

Дресирування собак рухомого (сангвінічного) типу. Собаки цього типу добре піддаються дресируванню до різних видів служби. Умовні рефлекси, як позитивні, так і негативні, утворюються легко і швидко, навички відрізняються стійкістю і динамічністю. При дресируванні дотримується загальна методика опрацювання навичок. Основний метод дресирування – контрастний. Робочі навантаження з часом і труднощі стомлюють собаку. Тому для собак цього типу підходить застосування різноманітних прийомів на одному занятті.

Дресирування собак збудливого (холеричного) типу. Процес збудження у собак цього типу переважає над гальмуванням. Тому позитивні умовні рефлекси утворюються легко і швидко, а гальмівні – повільно і важко, легко розторможуються на найменші сторонні позитивні подразники. Іноді це викликає у дресирувальника нервозність і небажання працювати з таким собакою. Керівнику заняття і дресирувальнику необхідно пам'ятати, що собаки цього типу дуже активні і менше втомлюються в роботі, у них майже не буває зривів і неврозів на сильні подразники. До 3–4-річного віку тварина може показати відмінну працездатність.

Для собак цього типу необхідні дресирувальники зі спокійним характером, великим самовладанням і працьовитістю. На початку дресирування треба працювати в умовах з мінімальною кількістю відволікаючих подразників. Після встановлення контакту приступають до опрацювання гальмівних умовних рефлексів. Спочатку опрацьовують гальмівні навички на сильні подразники, потім зміцнюють витримку при відпрацюванні прийомів загального та спеціального дресирування. Опрацювання витримки з двох-трьох секунд поступово доводиться до програмних вимог. Основний метод дресирування – механічний. Розвиток злоби і затримання відпрацьовується один раз в тиждень. До роботи по запаховому сліду привчають без попереднього дразнення. Лінія сліду спочатку робиться без кутів і перетинів іншими слідами. Сліди можна прокладати великої давності. Слід дотримуватися суворої послідовності і обережності при вибірці речей. У одорологічній роботі собаки цього типу не використовуються, так як вони не мають тонкого диференціювання і чіткості в роботі. Обмежень в режимі вправ немає. Перед опрацюванням складних навичок з гальмівними рефlekсами собаку треба довше вигулювати. Надмірно збудливі і злісні собаки більш придатні для вартової служби.

Дресирування собак інертного (флегматичного) типу. Собаки цього типу повільно і мляво реагують на подразники, важко переносять швидку зміну процесів збудження і гальмування, зміну і перероблення навичок. На початку дресирування у них відбувається повільне утворення умовних рефлексів і формування їх в навички. Спостерігається відставання в дресируванні. Тоді до цих собак починають помилково застосовувати більш сильні подразники, що призводить до розвитку пасивно-оборонної реакції і навіть боягузтво. Собак цього типу дресирують наступним чином: дресирувальник повинен бути енергійним, рухливим, спокійно ставиться до повільності собаки і поступово розвивати у неї активність основних реакцій. При початковому опрацюванні умовних рефлексів треба дотримуватися достатніх інтервалів між вправами і поєднаннями в вправах, не допускати

швидкої зміни протилежних за значенням команд, враховуючи, що складні навички з позитивними і негативними рефlekсами формуються повільно. Необхідно постійно тренувати рухливість нервових процесів з метою підготовки нервової системи до формування складних навичок. Основні методи дресирування – смакозаохочувальний, за допомогою ласощів для собак і контрастний. Режим вправ визначається керівником в залежності від загального стану і поведінки собаки на заняттях. Сильні подразники при розвитку злості і затримання втікача треба застосовувати обережно, інакше собака може відмовитися від затримання і роботи по запаховому сліду. Вибірку людини і речі такі собаки зазвичай проводять легко, рідко помиляються, і тому вони найчастіше використовуються в одорологічній роботі. Систематичними вправами з розвитку рухливості нервових процесів у таких собак можна зняти млявість, повільність і підвищити активність у роботі. Зазвичай у другому періоді курсу дресирування такі собаки надолужують первинне відставання в підготовці, і до кінця третього періоду відрізняються безвідмовністю в звичайних режимних умовах.

Дресирування собак меланхолійного (слабкого) типу. Собаки цього типу мають слабкі, неврівноважені, малорухливі нервові процеси і повільно пристосовуються до нових умов життя: нових дресирівальників, змін в обстановці. При неправильному впливі подразниками у них часто формується пасивно-оборонна реакція поведінки, що переходить в боязкість і боягузтво. Слабкість нервових процесів робить цих собак дуже чутливими до різних подразників, а найменше підвищення їх сили викликає гальмування рефлекторної діяльності. Сильні подразники викликають поза межні гальмування і невротичні стани.

Дресирування собак слабого типу можлива за умови обережності, наполегливості і відмінного знання дресирівальником їх поведінки. До подразників різної сили і тривалості треба привчати поступово, режим робочого навантаження нарощувати обережно. Вправи необхідно чергувати з частими вигулюванням, наданням відпочинку в разі появи пасивності.

Основний метод дресирування – смакозаохочувальний. При кропіткому дресируванні можна домагатися від таких собак високих показників у роботі, але не безвідмовності. Краще таких собак в службову дресирування не брати.

Багато, щоб собаки мали врівноважений тип темпераменту, в меншій мірі підходять для такої роботи легкозбудливі собаки. І вже зовсім небагато, брати на вартову і пошукову флегматичних тварин, які погано навчаються і піддаються дресируванню, пасивні і ліниві. Собаки з нерівноваженим, збудливим типом нервової діяльності, у якій переважає оборонний інстинкт, потрібні додаткові примусові заходи дресирування, наприклад: парфорс. За нею потрібно особливо ретельно стежити за вартовою і розшуковою роботою. Пес не повинен перезбудитися, отримавши зрив в сторону збудника, інакше він втратить слід.

ВІДБІР ТА ТЕХНОЛОГІЯ ПІДГОТОВКИ СОБАК ДО СЛУЖБОВОГО ВИКОРИСТАННЯ

Горденко О.Ю.

здобувач вищої освіти біотехнологічного факультету
Державний біотехнологічний університет, м. Харків

Службові собаки – це група порід собак, призначених для виконання певної роботи на благо людини. Цінність собак службових порід визначається їх робочими якостями, необхідними для того роду служби, до якої порода призначається. Існує багато державних програм із закупівлі, підготовки та використання собак в поліції, спецструктурах і армії. На фінансування цих програм витрачаються значні суми. Однак через неякісного відбору і підбору поголів'я тварин всі вони малоефективні. Робочі якості є основним селекційним ознакою для собак службових порід, які були створені для виконання певних завдань.